

Huisartsenzorg aan illegale, onverzekerde patiënten uit niet-EU landen

In Nederland gaan illegale, onverzekerde patiënten van buiten de EU net als reguliere patiënten naar de huisarts. Huisartsen zijn bereid om hen zorg te verlenen, maar zijn niet altijd goed op de hoogte van de specifieke regelingen die voor deze patiëntengroep gelden. Sinds 1 januari 2009 is de financieringsregeling voor illegale patiënten veranderd. Hier volgt informatie over de regelgeving, financieringsmogelijkheden en contactgegevens van de belangrijke ondersteunende organisaties. Op de volgende vragen wordt antwoord gegeven:

- Wat zijn de rechten en plichten van een huisarts als hij door een illegale (niet-EU), onverzekerde patiënt wordt geraadpleegd?
- Welke richtlijnen kan de huisarts volgen?
- In welke wet- en regelgeving is het recht op gezondheidszorg vastgelegd?
- Waar en hoe kan een huisarts de kosten van het verlenen van zorg aan een illegale, onverzekerde patiënt verhalen?
- Waar kan een huisarts terecht met vragen over zorg aan illegale, onverzekerde patiënten?

1. Recht op medisch noodzakelijke zorg

Voor het bieden van zorg kijkt een huisarts niet een patiënt wel of niet verzekerd is. Ieder mens in Nederland (zonder aanzien des persoon) heeft recht op medisch noodzakelijke zorg. Onder medisch noodzakelijke zorg wordt alle zorg verstaan die de arts als medisch noodzakelijk beschouwt op basis van zijn kennis, ervaring en algemeen erkende, medisch wetenschappelijke overwegingen. De gedachte om iedere patiënt gelijk te behandelen is wettelijk vastgelegd in de WGBO, BIG en de Kwaliteitswet Zorginstellingen in de gedragsregels en richtlijnen die voor de beroepsgroep gelden. Het recht op medisch noodzakelijke zorg voor vreemdelingen is vastgelegd in de Vreemdelingenwet 2000. En in het Internationale Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (artikel 12), dat is geratificeerd door de Nederlandse regering.

Commissie Medische zorg aan (dreigend) uitgeprocedeerde asielzoekers en illegale vreemdelingen (van de KNMG, LHV, Pharos, NVvP, Orde van Medisch Specialisten) adviseert: "Artsen bieden passende en verantwoorde zorg door dezelfde richtlijnen, protocollen en gedragsregels van de medische en wetenschappelijke beroepsorganisaties te gebruiken als bij reguliere zorg".(1)

2. Financiële compensatie door het College voor Zorgverzekeringen(CVZ)

Sinds 1 januari 2009 is er een nieuwe wettelijke regeling voor de zorg aan illegale, onverzekerde vreemdelingen. Huisartsen die aan hen zorg verlenen krijgen compensatie op voorwaarde dat:

1. de verleende zorg is medisch noodzakelijk is
2. de huisarts heeft geprobeerd om de kosten te verhalen op de patiënt.

Huisartsenzorg, verloskundige zorg, kraamzorg, spoedeisende hulp en andere vormen van direct toegankelijke zorg (zorg die zonder recept, verwijzing of indicatie ingeroepen kan worden) worden voor maximaal 80% gecompenseerd. Ook de kosten voor gebruik van een laboratorium, een extern diagnostisch laboratorium of echoscopisch onderzoek kunnen worden gecompenseerd. Het declaratieformulier kunt u downloaden op www.cvz.nl (CVZ: financiering zorg aan illegalen).

Verloskundige zorg en kraamzorg worden (als aan dezelfde voorwaarden wordt voldaan) voor 100% gecompenseerd. Zorg dat CVZ niet gecompenseerd:

- De kosten van de eerste 9 behandelingen voor fysiotherapie.
- De kosten van tandheelkundige zorg aan volwassenen (omdat deze kosten niet zijn opgenomen in het basispakket van zorgverzekeringen voor verzekerbare patiënten). De oninbare kosten van tandheelkundige zorg voor jongeren tot 22 jaar worden tot 80% wel gecompenseerd.

Oninbare kosten voor huisartsenzorg en andere vormen van direct toegankelijke zorg aan illegale, onverzekerde patiënten worden voor 80% gecompenseerd. Daartoe dient een declaratieformulier te worden ingediend bij de regionale GGD. Oninbare kosten voor verloskundige- en kraamzorg worden voor 100% vergoed.

Van de website van het CVZ (www.cvz.nl; financiering zorg aan illegalen) kunt u een formulier downloaden waarmee u de gemaakte kosten kunt declareren. Op het formulier is aangegeven naar wie u dit formulier kunt opsturen.

Deze kosten voor apotheken (medicatie), ziekenhuizen, GGZ-instellingen, verpleeghuizen, ambulances en andere 2^e en 3^e lijns zorginstellingen worden enkel gecompenseerd op basis van recept, verwijzing of indicatiestelling. U kunt enkel doorverwijzen naar 2^e en 3^e lijnszorgaanbieders die het CVZ heeft gecontracteerd. In elke regio zijn minimaal 1 apotheek en 1 ziekenhuis gecontracteerd.

Op de website van het CVZ kunt u ook zien welke ziekenhuizen en apotheken bij u in de buurt gecontracteerd zijn. Voor vragen over gecontracteerde GGZ instellingen kunt u telefonisch met het CVZ contact opnemen 020 - 797 89 47.

3. Aandachtspunten bij zorg aan illegale, onverzekerde patiënten

In de zorg aan illegale, onverzekerde patiënten zijn de volgende punten van belang:

- **Tolk** Vraag de patiënt bij het eerste consult een Nederlands sprekende persoon mee te nemen of maak gebruik van de tolktelefoon (088-255 52 22). Indien gewenst, kunt u een beroep doen op een intermediair van de regionale steunorganisaties voor illegalen (zie bijlage 1).
- **Beroepsgeheim** Informeer de patiënt expliciet over uw beroepsgeheim. Deze patiënten zien vaak af van zorg vanwege de angst dat hun persoonsgegevens doorgegeven wordt aan derden.
- **Betaling** Vraag uw patiënt pas om betaling nadat u hem/haar heeft onderzocht. Veel patiënten willen graag betalen, maar hebben weinig geld. Mocht de patiënt niet kunnen betalen, dan kunt u tot 80% van de oninbare kosten vergoed krijgen bij het CVZ.
- **Verwijzing** Geeft op het verwijsbriefje expliciet aan dat de zorg medisch noodzakelijk is en de patiënt illegaal en onverzekerd is. Indien van toepassing, kunt u aangeven dat de patiënt niet kan betalen. Het is handig als u de contactgegevens van u en de zorgverlener waarnaar u doorverwijst op het verwijsbriefje vermeldt.
- **Steun en advies** Als u vragen heeft over gezondheidswesties, opvangmogelijkheden, verblijfsrecht, onderwijs en andere relevante kunt u terecht bij een van de landelijke informatie- en adviespunten en/of bij regionale steunpunten voor illegalen (zie punt 4).

Cijfers en gezondheidsklachten¹:

- Er zijn naar schatting 75.000-185.000 illegale onverzekerde vreemdelingen in Nederland, van wie een kwart vrouw (2).
- Jaarlijks worden 1200-2000 illegale onverzekerde baby's geboren in Nederland (3).
- De gezondheidstoestand van illegale onverzekerde vreemdeling is zowel objectief als ervaren relatief slecht (4).
- De meest voorkomende aandoeningen zijn: huidaandoeningen, klachten gerelateerd aan spijsverteringsorganen en urinewegen, psychische problemen, tuberculose en geslachtsziekten (5).
- Vergelijken met reguliere patiënten zijn de klachten van illegale onverzekerde vreemdelingen vaak ernstiger en wordt een bezoek aan een arts uitgesteld (5).
- Bij tienermeisjes en vrouwen komen mishandeling/seksueel geweld, ongeplande zwangerschappen en problemen met anticonceptie en abortus vaak voor (4).

¹ De bronnen voor deze cijfers zijn:

1. Arts en Vreemdeling; Rapport van de commissie Medische zorg voor (dreigend) uitgeprocedeerde asielzoekers en illegale vreemdelingen, Pharos, KNMG, LHV, Orde van Medisch Specialisten, NVvP, Utrecht 2007.

4. Contactgegevens

Het vergoedingenformulier kunt u inleveren bij uw regionale GGD platform.

Telefoonnummers en websites met informatie over zorg aan onverzekerde, illegale patiënten:

- College voor Zorgverzekeringen (CVZ) 020-7978947, www.cvz.nl.
- Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) 030-2823723, www.lhv.nl.
- Lampion, het landelijke informatie- en adviespunt over zorg aan illegalen 030-2349800 www.lampion.info (samenwerking van Pharos, LHV, NVZD, GGZ Nederland, GGD Nederland, Vluchtelingenwerk, KNCV, KNOV, NIGZ, SOAIDS, JWS en Dokters van de Wereld).
- Dokters van de Wereld 020-4083424, www.doktersvanderwereld.nl.
- Johannes Wier Stichting voor mensenrechten en gezondheidszorg 020-8407630 www.johannes-wier.nl.
- Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (stichting LOS) 030-2990222, www.stichtinglos.nl.

Telefoonnummers en websites van regionale steunpunten voor onverzekerde, illegale patiënten

- Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt (ROS) 06-22026782 en 06-25383472, www.stichtingros.nl.
- Amsterdams Solidariteits Komitee Vluchtelingen/Steunpunt Vluchtelingen (ASKV/SV) 020-6272408, www.askv.nl.
- Wereldhuis Amsterdam 06-22821472, www.wereldhuis.org.
- Steungroep Vrouwen zonder Verblijfsvergunning (SVZV) 020-4630345, www.svzv.nl
- STIL solidariteitsorganisatie voor vluchtelingen en migranten zonder verblijfsvergunning 030-2715483, www.stil-utrecht.nl.
- Fabel van de Illegaal Leiden 071-5127619, www.defabel.nl.
- Stichting Gezondheidszorg Illegalen Leiden (GIL) 0900 0506, stichting.gil@planet.nl
- Stichting Vluchtelingen in de Knel Eindhoven, 040-2569517, www.vluchtelingenindeknel.nl.
- Stichting OKIA Den Haag 070-3641960, okia@hetnet.nl.

Landelijke Huisartsen Vereniging

Kort samengevat:

- Illegale, onverzekerde patiënten hebben in Nederland recht op dezelfde huisartszorg als andere mensen.
- Deze patiënten kunnen geen ziektekostenverzekering afsluiten, omdat ze door de zorgverzekeringswet zijn uitgesloten van het recht op zorgverzekering.
- Als zij uw consult niet kunnen betalen, kunt u een vergoeding van 80% krijgen van het CVZ. Het formulier dat u hiervoor nodig heeft, vindt u op www.cvz.nl.
- Onverzekerde patiënten kunnen terecht bij bepaalde (door CVZ gecontracteerde) apotheken en ziekenhuizen die 100% van de zorg vergoed krijgen als de patiënt niet zelf kan betalen.
- U vindt de apotheken en ziekenhuizen bij u in de buurt zijn gecontracteerd op www.cvz.nl.
- Als u een patiënt verwijst, is het verstandig op het recept c.q. de verwijsbrief te vermelden dat de zorg medische noodzakelijk is en de patiënt onder de CVZ regeling valt.

2. WODC, Illegaal verblijf in Nederland, 2008.
3. Defence for Children, Tussen recht en realiteit: een oriënterende studie naar "illegale" kinderen in het Nederlands onderwijs, 2002.
4. Van den Muijsenbergh en Schoevers, Zorg voor ongedocumenteerden, 2009
5. NIVEL, Gezondheidsklachten van Illegalen, 2001.
